

Іншого правового змісту набуває виконання вищим спеціалізованим судом функції судового контролю у сфері конституційного контролю. Так, відповідно до ч. 1 ст. 144 Конституції України суд вправі визнати рішення органу місцевого самоврядування таким, що не відповідає Конституції чи законам України. Аналогічний підхід застосовується і під час реалізації положень ст. 124 Основного Закону щодо актів органів виконавчої влади. У такому разі за змістом роз'яснення, викладеного у п. 3 постанови Пленуму Верховного Суду України від 1 листопада 1996 р. № 9 «Про застосування Конституції України при здійсненні правосуддя», звернення до Конституційного Суду України не вимагається. Це свідчить про правову підставу для існування й функціонування судового конституційного контролю, який знаходить процедурне відображення в інших законодавчих актах. Таким чином, спеціалізовані судові органи як суди загальної юрисдикції здійснюють елементи судового конституційного контролю. У свою чергу здійснення судового конституційного контролю на рівні вищого спеціалізованого суду є похідним від виконання функції правосуддя, оскільки перший є продовженням відправлення судочинства.

Таким чином, особливістю судового розгляду є те, що він здійснюється у сферах, недоступних для інших суб'єктів контрольно-наглядової діяльності. Крім того, в контексті судової влади до вищих спеціалізованих судів, як судів касаційної інстанції не в повній мірі відповідають судових функцій управління, але є можливість в рамках, передбачених чинним законодавством, здійснювати функцію судового конституційного контролю.

Історико-правовий генезис розвитку функцій поліцейської діяльності в зарубіжних країнах

Потоцький Д.В. - учень 11-го класу Гірської ЗОШ I-III ступенів Бориспільської районної ради Київської області

Науковий керівник: доцент кафедри загально-правових дисциплін навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент - **Лазаренко Л.А.**

Органи поліції зарубіжних країн у ХХІ ст. стали об'єктом інтенсивних адміністративних системно-структурних перетворень, узагальнення та розгляд яких ще недостатньою мірою є предметом порівняльного наукового аналізу. Справжнє реформування поліції зарубіжних країн обумовлено специфічною особливістю поліцейської роботи; забезпечення безпеки суспільства, підтримка правопорядку в державі, боротьба з новими загрозами суспільству, орієнтація на взаємодію з громадянами та громадськими інститутами тощо.

Органи поліції з найдавніших часів є основним елементом механізму безпеки будь-якої держави, основою поліцейської системи; постійно реформуючись і вдосконалюючись, вони змінюються відповідно завданням сучасного суспільства. Поліція і її діяльність є складним, історично мінливим державно-правовим і соціальним інститутом. Сутність поліцейської діяльності визначається формою устрою державної влади, завданнями, що стоять перед конкретною державою і політичним режимом. Поліцейська діяльність у сучасній демократичній державі визначається двома основними моделями її організації: континентально-європейською та англосаксонською.

Термін "поліція" активно використовувався вже в кінці XIV ст. у Франції та Німеччині. Спочатку так визначалася вся сукупність справ місцевого управління, але поступово поняття набуло обмеженого змісту: "поліція" - діяльність уряду, яка спрямована на забезпечення громадського порядку. Тобто, як сформульовано в одному з документів того часу: "Поліція забезпечувала репресію у сфері безпеки та регламентацію у сфері благочинства". Приблизно з початку ХVІІІ ст. термін "поліція" починає означати систему адміністративних органів держави, які були призначені для припинення порушень встановлених державою або місцевим самоврядуванням законів.

Спочатку поліція була водночас каральним і правоохоронним органом. Але в 1667 р. едиктом Людовіка XIV у Франції поліція була відокремлена від юстиції. У той час поліцейські функції у Франції виконували жандармські підрозділи, а в містах були створені поліцейські загони. В цілому Франція може розглядатися як модель для створення поліції як такої в Європі й світі.

У кінці XVIII ст. на території європейських держав виникають поліцейські формування, які тією чи іншою мірою стають прообразом сучасної поліції. У Росії поліцію було започатковано Указом Петра I у 1718 р. "Про заснування посади Санкт-Петербурзького генерал-поліцмейстера". У 1722 р. поліцмейстерську контору на чолі з обер-поліцмейстером було засновано й у Москві. Утворення таких контор передбачалося в усіх великих містах. Вони з'явилися на території Російської імперії в 1733 р. Водночас для посилення боротьби з кримінальною злочинністю в 1730 р. утворюється розшуковий приказ, а в 1746 р. - "Особлива експедиція для розшуків у справах злодіїв і розбійників".

Як уже згадувалося, головним прикладом для створення поліції та поліцейської системи континентального права стала Франція. Після Великої французької революції вперше у світовій історії була розроблена та активно реалізовувалася досить чітка система " поліціювання", в основу якої було покладено доктрину централізованого управління поліцією.

Головна заслуга у формуванні цієї доктрини належала Жозефу Фуше, який вважав поліцейську діяльність особливо важливою для суспільства в цілому та яка повинна бути універсальною для будь-якого політичного режиму. При цьому неодмінною умовою ефективності діяльності поліції Фуше вважав рішучість та професіоналізм особового складу. Він писав, що гарантією безпеки будь-якого уряду є пильна поліція, яка очолюється професіоналами.

Доктрина визнавала необхідною максимальну централізацію управління системами правопорядку. На практиці це здійснювалося таким чином: в усіх великих містах було призначено комісарів поліції, жандармерія та керівництво тюрем також перейшли до поліції.

Міністр Фуше орієнтував поліцію на служіння справедливості в інтересах усього суспільства, а не окремих класів чи соціальних груп. Основними завданнями поліції він визначав запобігання злочинам і правопорушенням та застосування силових заходів для відновлення правопорядку. "Мета поліції, - говорив Фуше, - це безпека для всіх, основною рисою поліції є більше профілактика ніж репресивні заходи, якими треба сміло користуватися, якщо злочин не може бути попереджений".

Принципи Фуше полягали в тому, що головним для функціонування поліції є законність та відповідальність перед народом. В інструкціях, які були направлені регіональним керівникам поліції, визначалося, що ні один громадянин не може бути затриманий поліцією довше часу, який вимагається, щоб передати його під охорону закону. Поліція повинна надати документальні докази вини особи на момент її затримання. Міністр поліції, префекти й інші посадовці відповідальні за такі дії перед кожним членом суспільства.

До початку 1800 р. проблему бандитизму було частково розв'язано та Наполеон на практиці продемонстрував, що в умовах розгулу злочинності надзвичайні заходи дають відповідний ефект і сприяють зміцненню державності й правопорядку.

Водночас, незважаючи на всю трагічність та суперечності французький досвід будівництва поліції, керівництва нею й інші силові постулати діяльності поліції вплинули на розвиток поліціювання та створення поліції багатьох європейських країн. Передусім Франція, по суті справи, практично довела, що недбале ставлення до законів і прав людини під політичними гаслами може закінчитися катастрофічно.

Завдяки Франції широку громадську підтримку отримала теорія "правової держави", яка була сформульована ще видатними мислителями античності Арістотелем, Платоном,

Сократом та іншими й знайшла своє відображення в "Декларації прав людини і громадянина" 1789 р.

Представники тогочасної західноєвропейської юридичної науки підкреслювали, з одного боку, примусовий характер діяльності поліції, а з іншого - її загальносоціальну спрямованість. Вони вважали, що робота поліції полягає в обмеженні й регулюванні діяльності окремих громадян в основному методом примусу для захисту суспільства в цілому та його складових частин.

Аналогічна точка зору переважала й на початку XX ст. Учені стверджували, що діяльність поліції спрямована на втілення в життя примусовим шляхом обмежень, які закон встановлює для свободи окремих громадян заради збереження порядку, загальної безпеки та соціального спокою.

Таким чином, можна вважати, що поліція виникла в ході історичного розвитку суспільства, як його необхідний елемент. Спробуємо сформулювати загальні закономірності виникнення поліції й підстави її існування:

1) неможливість для правлячих класів будь-якого суспільства підтримувати відповідний порядок та свою владу над іншою частиною населення. На ранньому етапі розвитку суспільства це робила армія, але вона, як стало зрозумілим, має інші функції й, крім того, не завжди готова виконувати поліцейські функції;

2) поліцейська діяльність - особливий вид державної діяльності, поліцейський повинен утримуватися й забезпечуватися державою, а не окремими класами;

3) поліція повинна мати право застосовувати репресивні заходи для наведення порядку, тобто обмежувати права та свободи громадян з метою захисту законності;

4) поліція має захищати все суспільство, а не лише правителів, тому що суспільство таким чином буде підтримувати правителів і правлячий клас, якщо ж воно не буде захищене, то рано чи пізно правляча еліта буде скинута;

5) поліція стосується всіх видів діяльності громадян, усіх сфер життя людини, адже її головне завдання оберігати спокій та порядок, але її втручання в справи громадян має бути обмежене законами.

Президент України як Верховний Головнокомандувач Збройних Сил України у процедурі введення воєнного стану

Дзігора М.С. - студентка навчально-наукового інституту права і психології Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник: викладач кафедри загально-правових дисциплін навчально-наукового інституту права і психології Національної академії внутрішніх справ - **Юрковська Л.Г.**

Наша країна майже рік знаходиться в стані гнітючого очікування введення воєнного стану і щодня така вірогідність лише зростає. У суспільстві триває запекла дискусія з приводу доцільності такої міри. При цьому далеко не всі знають, які ж правові наслідки настануть для кожного в разі запровадження воєнного стану.

Введення воєнного стану є наслідком дотримання відповідної законодавчо передбаченої процедури, ключову роль у якій відграє Президент України, як Головнокомандувач Збройних Сил України. Тож це питання в світлі сьогоденних подій є надзвичайно актуальним.

У Законі України «Про правовий режим воєнного стану», прийнятому ще у 2000 році, передбачено, що воєнний стан вводиться у разі збройної агресії проти України чи нападу на неї, небезпеки незалежності та територіальній цілісності держави [2].

Спочатку відповідну пропозицію про запровадження воєнного стану Президентіві держави подає Рада національної безпеки та оборони.